RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

Nr 3 · 2016

Sadaf och Emmalisa:

"Vi är kompisar"

Sakletaren Cookie möter Zita

SaRaha från mello:

"Var nyfikna och lär av nya vänner"

Barnkonventionen artikel 2: Alla har samma värde

Tema: Välkommen!

Hej!

Har du funderat på hur det är att komma ny till en klass, där alla känner varandra? Kanske har du själv varit ny? Rafiki betyder kompis. Det är särskilt viktigt att vara en bra kompis när någon kommer ny. Men hur ska man göra? Det är inte alltid så lätt att veta.

4

I det här numret berättar Sadaf om hur det är att flytta. Hon vet, för hon har gjort det flera gånger. Läs hur det har gått. Sidan 4.

8

SaRaha, som ni kanske känner igen från melodifestivalen, bodde i Tanzania när hon växte upp, men nu bor hon i Sverige. Rafikis reportrar Sadaf och Emmalisa har intervjuat henne på sidan 8.

Rafiki ville ta reda på hur det är att komma ny i en klass i ett annat land. Läs om Baraka på sidan 12 och jämför med hur det är att vara ny i Sverige.

Hundarna Zita och Cookie ser ganska olika ut. Men hur är det egentligen? Läs om dem på sidan 11.

Recept på ett gott och nyttigt mellanmål hittar du på baksidan.

Hälsningar
Rafiki

11

12

Barnkonventionen
ARTIKEL
2

Alla har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Välkommen!

Alla behöver känna att de hör hemma någonstans. Där vet man hur det fungerar och man är trygg med människorna som finns där.

Ett barn kan vara en del av en klass i skolan, en del av en familj och en del av ett land. Man kan tillhöra olika saker samtidigt. Man är med i en gemenskap. Det betyder inte att man måste tycka och göra precis som de andra – man är en del av familjen eller klassen ändå.

Rafiki tänker att när man vet vad som ska hända och vad man ska göra, så gör det inget om det kommer nya barn. Det känns tryggt ändå. Och tvärtom – när man är med sina vänner kan det hända nya, okända saker som kan vara svåra, men då är man trygg med vännerna.

Undrar hur det känns när man träffar både nya barn och börjar med nya saker samtidigt? Det känns nog ganska osäkert. Då är det viktigt att de som redan känner till det mesta hjälper till.

I barnkonventionen står det att alla barn har samma rättigheter och värde. Ingen får diskrimineras. Det är viktigt, men i en bra gemenskap vill vi ännu mer: Alla ska få vara med. I klassen ska alla få känna att de är med i gemenskapen. Det är något klassen måste hjälpas åt med. Och du är en del av klassen!

Rafiki vill komma in, men dörren är låst. Han funderar på vilka knappar han ska använda. **Läs om koderna på sidan 10.**

Se lektionstips på rafiki.se

Jag heter Sadaf och jag är 12 år.
Nu har jag bott i Sverige i fem år.
Jag är svensk medborgare, men kommer
från Afghanistan.

sverige

Sadaf

Ålder: 12 år
Bor: Ekenässjön
Syskon: tre
Gillar: tacos
Vill bli: läkare
Bästa ämne: idrott

”Undrar om jag får nya vänner?”

Min familj lämnade Afghanistan för att det var krig där och det är det fortfarande. Jag bodde i huvudstaden Kabul. Min pappa hade en egen affär där han sålde kläder. Mamma var hemma hos oss barn.

Jag började skolan när jag var sju år gammal. Det var en privatskola med 200 elever. I min klass var vi 30 stycken. Jag hade två olika lärare och jag lärde mig läsa och skriva på persiska och jag kan det fortfarande.

De största skillnaderna mellan Sverige och mitt hemland är vädret. Vi hade periodvis mycket varmt, särskilt på sommaren. Naturen ser olika ut, det är mycket torrt i vissa delar av landet. **Här i Sverige finns det många sjöar och vattendrag och det regnar mycket här.**

Vi kom till Sverige på hösten. Det första jag tänkte på när jag kom till Sverige var att det var fuktigt och kallt. Första platsen jag bodde i var Åseda där jag trivdes mycket bra. De var snälla och jag blev rättvist behandlad av lärare och elever. Jag kunde inte prata svenska, men de försökte förklara för mig genom lekar och gester. Jag gick i den skolan i tre månader. Sedan flyttade vi till Falun för att vi fick bostad där. **De första månaderna hade jag inga vänner, för att jag inte var så duktig på att prata svenska.**

Men en dag när jag satt ensam på en bänk, kom en av mina klasskamrater till mig och sa:

– Vill du vara med mig på rasten?

Jag svarade ja. Efter det hade jag många vänner och bästisar. ▶

Sadaf tillsammans med sin klass några veckor före skolavslutningen.

Efter tre år bytte jag skola igen. Den skolan var mindre bra, för att många var mobbade. Alla tyckte olika och inte likadant som de som mobbade andra. Men som tur var blev jag aldrig mobbad. Efter ett år flyttade jag och min familj till Ekenässjön för att vi har släkt här.

När jag gick till skolan första dagen här var det många som ville vara med mig. Vi pratade mycket och berättade om oss själva så att vi skulle lära känna varandra bättre. De visade mig runt i skolan och ingen var blyg. Om man är blyg och inte vågar prata, så kan klasskompisarna bli osäkra och då pratar ingen. Man lär inte känna någon och då kan det lätt hända att man inte har många att vara med.

Nu går jag i Ekenässjöns skola. Jag trivs och alla är schyssta och snälla mot mig. Det första jag tänkte på när jag började i skolan här var att jag kanske inte skulle få några vänner. Men det blev helt tvärtom, jag fick många vänner. Mina klasskamrater är mycket omtänksamma och snälla.

Text: Sadaf Taie. Foto: Teresia Hördegård

Sadaf skriver sitt namn på dari/persiska.

Sadafs råd:

- Våga prata, var inte blyg.
- Bjud in de som är nya i din klass.
- Var dig själv.
- Visa runt de nya så de känner sig välkomna.

Från en gata i Afghanistans huvudstad Kabul.

Nya grannar eller klasskamrater?

"Så gjorde vi!"

Rafiki har frågat några elever om hur de gör för att lära känna de som kommer nya. Har de några tips och råd att dela med sig av? Vad har de lärt sig?

Vad lär du dig av att träffa människor från andra länder?

Noomi, 8 år, Linköping:

– Våra nya grannar kommer från Syrien och de har tre barn som jag brukar leka med. Så fort det är soligt så går de ut och grillar tillsammans, allihop! De gör verkligen jättegod mat – och så bjuder de alltid oss. De är så snälla. Jag älskar när de grillar kyckling och grönsaker! Om jag frågar kanske jag kan få deras recept och lära mig hur de gör?

Hur gör ni i er klass för att alla ska kunna vara med?

Ali, 10 år, Åtvidaberg:

– Det bästa är att spela fotboll för då kan alla vara med! Vi har två tjejer från Somalia och en kille från Syrien och ibland förstår vi inte riktigt varandra. Men när man spelar fotboll behöver man inget språk, det räcker med att bara skrika namnen. Och så behöver man inte räkna mål eller tävla, man kan bara köra! Det tycker alla är roligt.

Systrarna Ayla och Hanna, klass 5, Malmö:

Hur fungerar det på er skola?

– Till vår skola kommer ofta nya elever. Vi är många som pratar olika språk, så vi hittar ofta någon som kan prata och förklara för en ny klasskamrat. För några veckor sedan kom en kille som pratade en dialekt som inte så många förstod. Dialekter på arabiska kan ibland vara väldigt olika. Men en kille i vår klass som pratade nästan samma dialekt förstod det mesta och kunde hjälpa honom.

Ayla berättar om en flicka som blev hennes bästa vän:

– Jag började med att lära henne enkla ord på svenska, så att hon kunde vara med. Snart kommer det några pojkar som har hörselskador till vår klass. Nu går de i en klass där alla har hörselskador, men de ska börja gå i vanliga klasser. Det är bra, och vi känner dem redan lite.

Text och foto: Magdalena Vogt/Marcus Nilsson

SaRaha – mest yr av alla?

Sara Larsson

Artistnamn: SaRaha
Familj: Min sambo, plus föräldrar och två syskon
Bor: Göteborg
Ålder: 32
Favoritartist: Yemi Alade

Sara Larsson är från Sverige, men har vuxit upp i Tanzania. När hon står på scenen heter hon SaRaha. Hon blev känd i Sverige när hon var med i Melodifestivalen våren 2016. Med afropoplåten Kizunguzungu fick hon nästan hela Sverige att sjunga på swahili.

Vilka ämnen gillade du i skolan?

– Mina favoritämnen var musik, engelska och bild.

Hur kändes det att tävla i mello?

– Det var väldigt roligt, kanske det roligaste jag gjort! Men det innebar hårt arbete och mycket fokus, och det var nervöst också!

Vad betyder låttiteln Kizunguzungu?

– Kizunguzungu betyder yrsel, att bli yr av kärlek.

Vilka skillnader och likheter är det mellan Tanzania och Sverige?

– Eftersom Tanzania ligger nära ekvatorn är det väldigt varmt där. Det gör att livet blir väldigt annorlunda. Tanzania är ett fattigare land än Sverige, och det skapar också skillnader i hur människor lever och bor. Den största likheten är människorna! Det finns glada och ledsna, högljudda och blyga, spontana och eftertänksamma, i både Sverige och Tanzania. Och överallt tycker folk om att lyssna på musik!

Vad är gillar du med de båda länderna?

– Det roligaste med att bo i Tanzania är att man kan bada i havet året runt! Det roligaste med Sverige är att det finns så mycket livemusik.

Vad jobbar du med?

– Just nu jobbar jag bara med musiken, men jag läste på universitet i många år och har jobbat som lärare i ett par år efter det. I Tanzania har jag jobbat i en musikstudio.

Vad har du för hobby?

– Mitt största intresse har alltid varit det jag jobbar med nu – musiken! Sedan jag var runt tolv år har jag alltid både skrivit låtar, spelat instrument och sjungit. Men jag tycker också om att hålla på med konst.

Hur var det att komma ny till en klass?

– Jag har kommit in i nya klasser och nya sammanhang många gånger i mitt liv, eftersom jag har flyttat väldigt mycket. Det har varit både roligt och svårt. Jag har alltid haft turen att hitta någon eller några nya vänner som jag har trivts ihop med.

Kan du ge några råd?

– **Till dig som är ny i klassen:** Ofta kan människor tycka att man måste vara på ett visst sätt, tycka vissa saker bara för att det är det de är vana vid. Om de tycker att du är annorlunda eller konstig, så kom ihåg att det inte är dig det är fel på – det är bara att de är ovana.

Till er som tar emot en ny i klassen: Kom ihåg att den personen har andra erfarenheter än ni har, och att de erfarenheterna är värdefulla! Kanske kommer personen från en annan stad där man brukar göra saker lite annorlunda, eller kanske från ett annat land och kan andra språk och lyssnar på annan musik och så vidare. Var nyfikna och lär er av den nya personen, istället för att försöka få den att bli som er!

Vad drömmer du om?

– Jag drömmer om väldigt mycket! Jag vill nå ut med mer av min musik och få folk att känna saker och dansa till afropop! Men jag drömmer också om att ha familj och om att få bo vid Indiska oceanen!

Intervjufrågor av Sadaf Taie och Emmalisa Holm

Du hittar mer att läsa om Sara Larsson på www.sarahamusic.com

Vad är rätta koden?

Hur ska man göra för att en ny klasskamrat ska trivas i gruppen? De som känner sig hemma i en klass vet hur allt fungerar där, men den som kommer ny gör inte det.

Säg hej till den som är ny!

Var glad och trevlig. Man blir oftast trevligt behandlad om man själv är trevlig. Kroppsspråk är ganska lika världen över.

Om ni inte talar samma språk – använd gester, bilder eller peka och lär er varandras språk.

Lek lekar som funkar utan språk. Hoppa hopprep, spela kula, spela fotboll.

Våga ta plats. Viktigt både för den som är ny och den som välkomnar en ny klasskamrat.

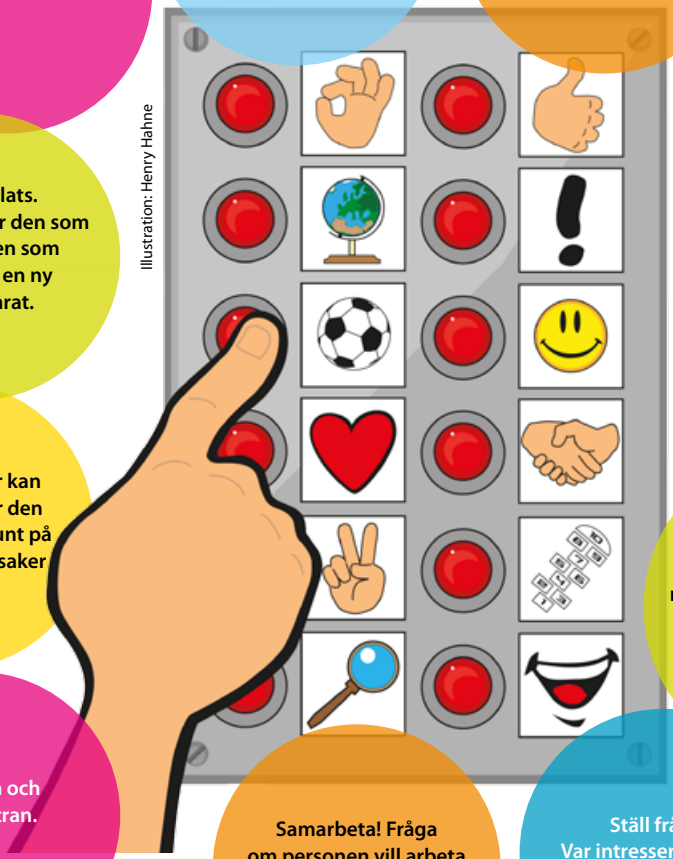

Illustration: Henry Hahne

Prata med varandra. Det är så man lär känna någon. Ta dig tid.

En grupp elever kan vara faddrar för den som är ny. Visa runt på skolan, hitta på saker på rasten.

Vänta in varandra när ni ska gå iväg på lunch eller rast. Då känner sig kompisen viktig. Det känns svårt att fråga själv för den som är ny.

Ge beröm och uppmuntran.

Samarbeta! Fråga om personen vill arbeta tillsammans med en uppgift i klassen.

Ställ frågor. Var intresserad av den andra personen.

Vilka symboler på bilden passar in till meningarna? Kommer ni på fler koder som gör att den som är ny kommer in i klassen?

Måste kompisar vara likadana?

Zita och Cookie är väldigt olika – men ändå ganska lika

Zita är stor. Hon väger 39 kg och är 61 cm hög. Cookie är liten. Hon väger 5 kg och är 25 cm hög. Båda gillar att busa och båda vill alltid vara först. Hundarna älskar att vara mitt i sina familjers gemenskap och att vara med där allt händer. Men de gillar inte att vara ensamma.

Zita och Cookie är ju hundar. Tror du att alla hundar kan leka och ha roligt med varandra? Ja, det kan de faktiskt! Bara ingen av dem är rädd eller arg.

Det är ju likadant som med människor. Om de är rädda eller arga måste de få hjälp att sluta vara det. De behöver också tid att lära känna varandra. För nästan alla är ju snälla längst inuti!

Text och foto: Bitte Arréhn

Cookie

Ålder: 2 år
Tillhör hundfamiljen: Bichon Havanais
Älsklingsmat: Kokta ägg
Gillar: Att söka efter saker, busa och göra konster.

Zita

Ålder: 9 år
Tillhör hundfamiljen: Bouvier des Flandres
Älsklingsmat: Märgben och morötter
Gillar: Valla hästar, springa i skogen och vara med familjen.

Fundera på:

1. **Hur kan man hjälpa någon som känner sig osäker och rädd?**
2. **Hur kan man hjälpa någon som är arg?**

– När jag flyttade till en ny skola kände jag mig glad, för de tog hand om mig, säger Baraka. Han har just kommit hem från skolan och står vid grannens vita staket. Det är vattenpölar på gatorna och det doftar gott. Regnperioden har precis börjat och nu kommer det att regna i några månader. Regnet behövs för växterna.

Tanzania

Baraka hittar nya kompisar

Baraka är 13 år och bor i Tanzania. Han har flyttat från staden Arusha till Kilimanjaro. Där emellan är det tolv mil och det tog lite över två timmar att åka dit.

Baraka behövde flytta för att hans mamma och pappa inte lever längre. Först bodde han hos sin farmor, men det var för långt till skolan.

– Det var svårt att ta sig till skolan och därför fick jag flytta till mormor istället, säger Baraka.

Nu bor han 1 500 meter upp, på Afrikas högsta berg Kilimanjaro, i byn Kokirie.

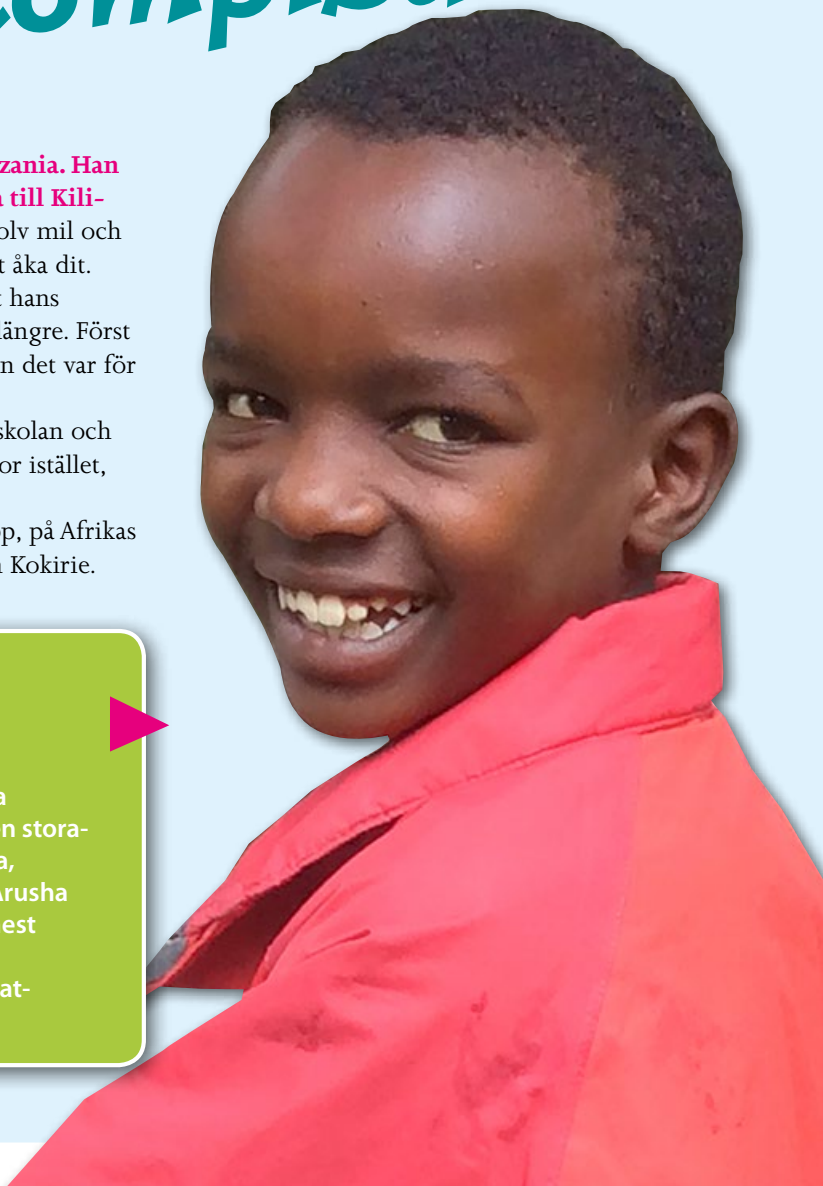

Baraka

Ålder: 13 år
Bor: Kilimanjaro, Tanzania
Familj: en storebror och en storasyster hos farmor i Arusha, en lillebror hos moster i Arusha
Gillar: alla ämnen, men mest matte
Favoritmat: ris, kokade matbananer med kött

Här bor Baraka med sin mormor.

När Baraka kommer hem från skolan leker han med kompisar. De gillar att spela fotboll och att springa. Baraka har lite olika uppgifter på sin fritid.

– Jag gillar att städa, diska och tvätta kläder. Och jag brukar sopa utanför huset och jobba i chamban* med att gräva och odla grönsaker.

Baraka hämtar vatten eftersom familjen inte något eget vatten i huset. Och han hämtar ved till matlagningen. Baraka matar även deras två hönor och ger kon gräs.

Det har gått några år sedan Baraka kom ny till klassen. **Han tänker tillbaka på hur första skoldagen var. Tydligt minns han vad han tänkte och kände.**

– Jag tyckte det skulle bli roligt att träffa min klass, få nya vänner och att plugga.

Elisha är Barakas kompis. Det var han som tog hand om honom lite extra.

– Jag hade träffat Elisha i en affär tidigare, så det var andra gången jag mötte honom när jag började skolan.

Baraka kommer ihåg att Elisha välkomnade honom och frågade läraren var han skulle sitta.

– Sedan hittade Elisha en plats åt mig. Jag åt lunch tillsammans med flera elever och vi lekte på rasterna, säger Baraka. Då kände jag mig välkommen!

Det kändes bra i klassrummet också. Läraren visade att hon var glad över att träffa Baraka och det gjorde att han kände sig omtyckt.

– Elisha är en bra vän, för han är alltid glad och han pratar mycket med mig. Det visar att han bryr sig om mig, fortsätter Baraka.

Baraka säger att om han får en ny klasskamrat kommer han att behandla den eleven på samma trevliga sätt som han själv blev behandlad.

Han har några tips till alla som får en ny elev i klassen:

– Hjälp varandra med skolarbetet! Ställ frågor. Då visar du att du är intresserad av att få en ny klasskamrat. Visa att du bryr dig om den som är ny genom att vara glad!

– Jag kommer ihåg att jag kände mig jättenöjd och glad efter första skoldagen. Och det vill man att alla ska känna, avslutar Baraka och springer iväg till sina kompisar.

** Chamba: Åkerplätt vid huset där man odlar och där hönsen går på dagarna. Många har chamba istället för trädgård.*

Intervju: Atken Mboya, Millen Kiwelu, Teresia Hördegård
Text: Teresia Hördegård Foto: Anita Rydell, Atken Mboya

Krysset

Har egen konvention	Hundras		Åka	Efter M	Grundade Erikshjälpen	Lite
Sundberg i Solsidan				Inte kokt		
Romerska siffran 10		Liten väg				
		Insekt				
Efter sår / Käka!					**R**oger **A**ndersson	
	Områden					Tunnel-bana
Nyttigt grönt						

Konstruktion: Gunnel Rylander Illustration: Camilla Sköld

Kan du lösa Rafikikrysset?

Du kan vinna handgjorda bilar från Tanzania!
Senast 30 oktober 2016 vill vi ha din lösning.
Ta gärna en kopia på sidan, så du inte behöver klippa sönder tidningen.

Skicka din lösning till ”Rafikikryss 3-2016”, Erikshjälpen, Box 1, 570 15 Holsbybrunn.
Glöm inte skriva namn och adress. Den 8 november presenteras vinnarna på www.rafiki.se

Lek

Spruta-vatten-med-ketchupflaska

En lagtävling där alla behövs! Lagen kan ha 3-5 personer. Varje lag ska ha en vattenfylld 1-liters ketchup-flaska. Fyll flaskan mellan varje station. Alla i laget ska göra ett moment.

Olika stationer:

1. **Spruta långt** - välj den i laget som är stark i fingrarna. Mät i meter och centimeter.
2. **Spruta länge** - välj den i laget med bäst tålamod. Mät i minuter och sekunder.
3. **Spruta träffsäkert** - välj den i laget som är bra på att sikta. Spruta ner plastmuggar som står i pyramid och har olika poäng. Räkna tillsammans ihop siffran på de muggar ni lyckats spruta omkull.
4. **Spruta med stadig hand** – välj den i laget som kan hålla stilla. Spruta vatten i ett litermått från 2 meters håll. Mät vattnet i deciliter.
5. **Spruta på ballong** - välj den i laget med snabba ben. Kasta upp en ballong i luften. Håll den i luften så länge som möjligt genom att spruta vatten underifrån. Mät i sekunder.

Foto: Bitte Arréhn

RAFIKI
Världen är full av nya kompisar!

Rafiki nr 83 (3-2016) Välkommen!
Barnkonventionen artikel 2: alla har samma värde.

Rafiki betyder kompis på språket swahili. Skoltidningen passar för barn i de tidigare skolåren och tar på ett enkelt sätt upp barns vardag runt om i världen, visar på likheter och olikheter och lyfter barns rättigheter.

Prenumerationspris per år (4 nr) inkl frakt och moms.
1 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 50 kr
30 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 250 kr
100 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 800 kr
Tidningen kommer i januari, april, augusti och oktober.

Har ni frågor eller önskar annat antal tidningar än ovan är ni välkomna att höra av er på 0383-46 74 50 eller läs mer på www.rafiki.se.

Erikshjälpen och **IM** står bakom Rafikiprojektet. Informatörer är ute i skolor och berättar om barns lika värde och skapar kontakt mellan barn i Sverige och i andra länder. Arbetet bygger på barnkonventionen. Tillsammans med skolklasser gör Rafiki insatser för barn som inte har det så bra. Då får barn i Sverige se att det går att förbättra världen.

Rafiki stöds av Sida genom Svenska Missionsrådet. Erikshjälpen och IM arbetar för barn och vuxna runt om i världen. En av våra viktigaste uppgifter att se till att barn får gå i skola. De får också bra mat och sjukvård.

Kontakta gärna våra informatörer för besök, ring 0709-37 33 06 eller 0709-37 33 08.

Utgivare: Erikshjälpen och IM
E-post: rafiki@rafiki.se
www.rafiki.se
Ansv.utgivare: Daniel Grahn
Redaktion: Camilla Sköld, Andreas Hallman, Bitte Arréhn, Henry Hahne, Teresia Hördegård och Marcus Nilsson

ISSN 1401-4335 *
Layout: Wikståhl Design
Tryck: ÅkessonBerg
Rafiki är tryckt på Svanenmärkt papper med Svanenlicensierad produktion.

ERIKSHJÄLPEN
im INDIVIDUELL MÄNNISKOHJÄLP SWEDISH DEVELOPMENT PARTNER

www.erikshjalpen.se | www.manniskohjalp.se

NY-ttiga bananplättar och NY-ttig smoothie!

Detta Rafiki-numret handlar om att komma ny. Därför har vi NY-ttiga recept som Sadaf och Emmalisa lagat. Gör bananplättar till din frukost eller kanske när du kommer hem från skolan, om du är lite hungrig då. Till de NY-ttiga bananplättarna kan du göra en NY-ttig smoothie – så du får en NY-ttig måltid.

NY-ttiga bananplättar:

Två portioner

Du behöver:

2 ägg
1 banan
smör till stekning

Du gör så här:

- Knäck två ägg i en bunke.
- Dela bananen och mixa eller mosa den.
- Låt stekpannan bli varm och smöret börjar fräsa.
- Häll två små klickar av plättsmeten på var sin sida i stekpannan och låt dem steka tills de har fått en fin färg.
- Vänd på plättarna.
- Sänk värmen.

Till plättarna kan du till exempel ha:
Hallon • Blåbär • Jordgubbar • Honung
Färska bär är godast.

Bananplättarna tar 20 minuter att göra och det blir cirka sex stycken.

NY-ttig smoothie

Två portioner

Du behöver:

1 dl bär (färsk eller frusen)
1 dl mild yoghurt
1,5 dl mjölk
1 banan
några msk spenat om du vill (färsk eller frusen)

Du gör så här:

- Dela bananen och lägg i bitarna i mixern.
- Häll i mild yoghurt och mjölk.
- Lägg i bär och spenat.
- Mixa.
- Servera i glas, gärna med sugrör.

Smaklig måltid!

Nästa Rafiki kommer lagom till FN-dagen i oktober.